

Johann Festing Christophorus Röseler

**Rectoris Academiae Rostochiensis Johannis Festingii, Disputatio Circularis De
Motivis Studiorum, Cupidine Lucri & Honoris. Respondente Christophoro
Roselero, Wismariensi, P. P. A. MDCXC. d. XX. Sept. in Auditor. Mai.**

[S.l.], 1690

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746332874>

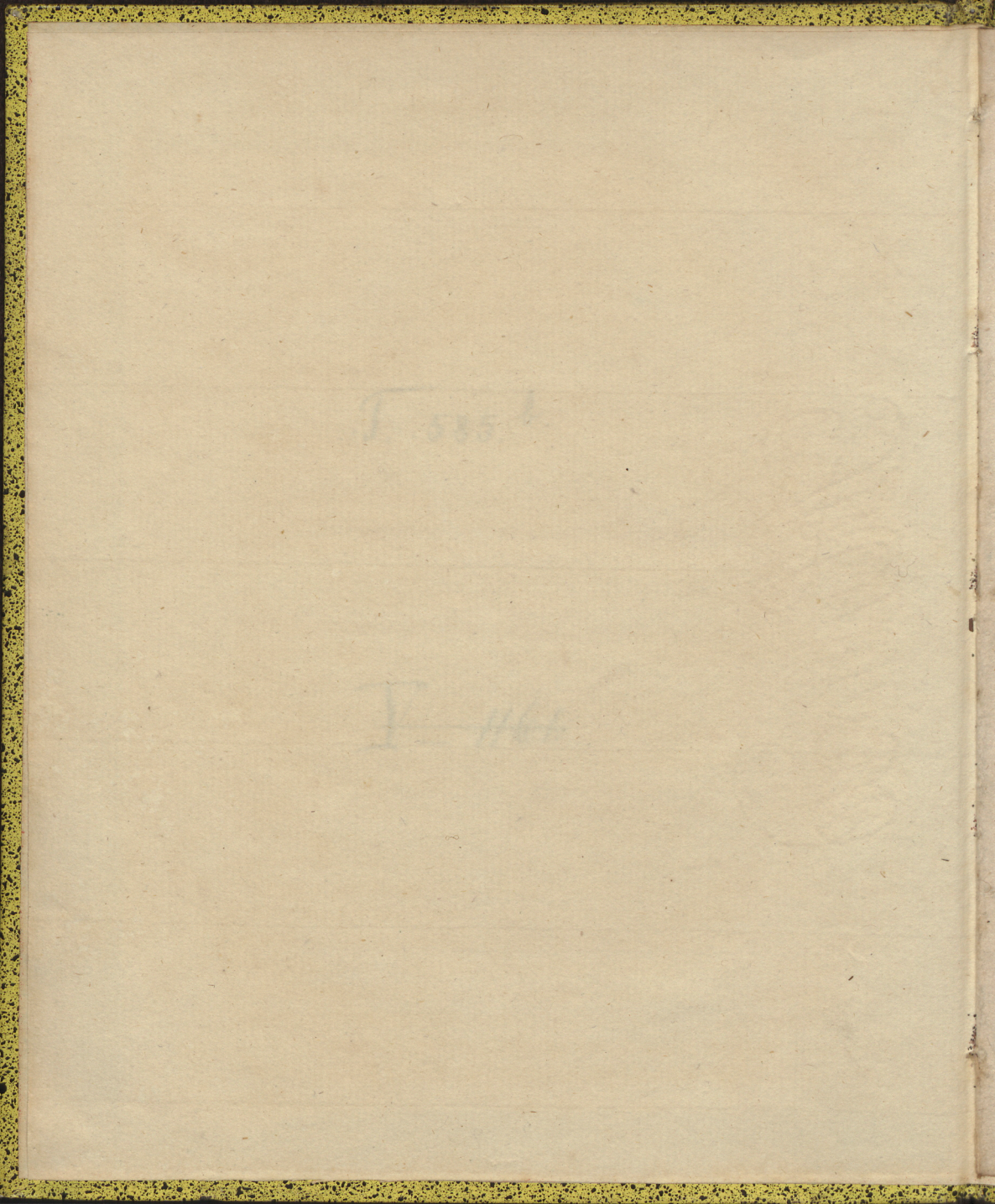
Druck Freier Zugang

T. 585. b.

V. 1161.

RECTORIS
ACADEMIÆ ROSTOCHIENSIS
JOHANNIS FESTINGII
DISPUTATIO CIRCULARIS

De
MOTIVIS STUDIORUM,
CUPIDINELUCRI & HONORIS.

RESPONDENTE
CHRISTOPHORO ROSELERO, Wisfariensi,
P.P.A.MDCXC.d.XX. Sept.in Auditor. Maj.

St officium hominis, vitæ suæ posse rationem reddere. quando quidem nihil est hæc vita nostra, nisi ita datam esse existimemus, ut aliquando erepta nobis non omnem nostram memoriam eripuisse videatur neve etiam cum notâ eandem refricet. Posuerunt boni mores eam unicuique legem, ut debeat certum meditari finē quò referre labores omnes fas sit. Hujus sectator qui est magis sedulus majori etiam laude dignus est, & pluribus non minus extollitur præconiis dum bono prodest publico. Sanè multa sunt quæ movent hominum studia, & præsertim in nobilissimâ disciplinâ Jurisprudentiæ animadvertimus *Cupidinem lucri, & honoru, nec non amorem virtutis & salutis publicæ.*

DE CUPIDINE LUCRI.

I. Sed siquidem subsidia vitæ aliquis cogitet, dum nobilissimam sectatur disciplinam, non culpæ induit reatum, nisi finem, quem sectamur, ipsum primarium negligat. Sic enim ipse qui altari servit, ab altari etiam sustentari debet, ut in sacris legimus. Imò quis esuriendo discet justitiam; quis mercando, ut Ferrarius svasit, causis cognoscendis juriq; dicundo intererit? Si quæ alia sunt magna studiorum impedimenta, quæ vel ab initio isthæc remorantur, vel instituta interrumpunt; certè est rei familiaris penuria. Ita *quosdam*, inquit Richardus de Buri in
Phi-

ed. V. p. 51.

Philibiblio, rei familiaris oppressit penuria, quod obstante fortuna contraria, semina tam fecunda virtutum in inculto juventutis agro roris debiti non rigata favore arescere compelluntur. Sed nec in ipso etiam medio cursus sine lassitudine procedit, qui præmium potest expectare nullum. Sublati studiorum præmiis ipsa studia peribunt ut minus decoras. Et sanè etiam si honesta mens æmulari velit optimos, quorum celebrantur nomina inter eruditos; qui tamen fiet, ut ausint quid tentare, cum destituantur subsidiis? Domesticæ enim nisi subleventur curæ, meritave dentur solatia, demum recedit vigor omnis, imò erubescit bona mens inter eos, quibus omnis suppetit parandæ eruditionis copia, surgere aut egestate ipsa contemptui esse.

II. Verùm quid dicendum tamen est de cupidine lucri? Hæc studia in tantum impedit, ut juvenes cruda eadem protrudant in sublimiores disciplinas; unde non alius effectus quàm summa barbaries, indeqve legum contorta violentia, mala & crudelis contra miseros interpretatio, variumq; ex imperitia venenum in rempublicam redundans. Imò profusus hic nil nisi compendia præsentis pecuniæ speculari, plena undiquaq; suspicionum res est. Certe si finibus actiones humanæ potissimum distinguantur, ut ex eorum nobilitate suam metiantur nobilitatem (quod quidem fieri oportet:) nobilissimæ omninò nostræ Jurisprudentiæ injuriam faciunt qui pro lucro captando finem explicant. Hic etenim omninò tenendum est quod abs Calixto in Orat. de fine & scopo studior. prudentissimè dictum est: *Non video, inquit, qui nihil præter sua compendia spectant, etiam si literas & studia tractent, quare præferri debeant illis, qui lucrosa opificia exercent, vel militiam, vel mercaturam operantur. Etiam si enim artem nobiliorem tractent, non tractant tamen ob finem nobiliorem. Imò non video (pergit) cur se ad studia potius quàm ad opificia, militiam vel mercaturam conferant, cum hæc quoq; sint media, per quæ non minus sine suo queant potiri, quàm studiorum adminiculo; quin ad istum modum studii operari non minus fortuna vota sua committant, quàm si militiam vacarent, vel mercaturam exercerent: nisi fortè otium captant, quod literæ magis quàm alia studia promittere videntur.*

III. Equidem paulò ampliùs consideraturis tamen ea mala quæ Jurisprudentiæ ex prælato contra verum ipsius finem pecu-

pecuniarum & lucri studio obveniunt, primùm ad ipsum finem respiciendum est. Hunc nobilissimum esse, in aprico inde est, quia Jctus ad eundem cum legislatore finem tendit, cum sit absurdum (prout loquitur Hahnus) si hic à fine legum conditoris velit divertere. At legislatoris scopus est, cives suos ad *primam justiciam*, in quantum possit unquam fieri, & æquitatem revocare, publicamq; civium conservare tranquillitatem & salutem. Non certè latere poterit tanta disciplinæ præstantia & tanta in proposito ipsius sine nobilitas, quæ ubiq; sese exferit luculentissimè. Qualis igitur non peccati reus censendus erit, qui intentus lucro, ipsa ductus malitiæ cæcitate, non velut sagittarius scopum præspeculatur sed in vanum telum dirigit? Ambit alioquin hominum cupido terminos suæ sortis, quibus visis sibi latiores anhelanti quærunt impetu: importunè nimis, cum miseria vinctos suis quasi carceribus angustè satis circumdederit. Sed cum sine nota superbiæ ex nobilitate disciplinæ eximiâ possint nobiliores fieri, tantam aliquando famam nobilissimi finis supprimunt. Metuendum igitur sic satis, ne quid monstriferae. Quare videbimus amplius, quid ab his hominibus sperandum bonum sit, qui illo studio tenentur, unde non nisi mala studia sunt.

IV. Quantam in Legislatoribus curam studium lucri eorum hominum produxerit qui divitias congerunt & opibus longè etiam petitis reipubl prospiciunt, in legibus Romanis satis expeditum est. Eheu! quantas hîc fraudes, quantos dolos, quantas læsiones experiuntur homines! In his rebus malè persuaasi mercatores non immeritò repelluntur legibus, quibus, si dolus contractui causam dederit aut intervenerit, pro diverso respectu vel *ipso jure* vel per *actionem ex contractu* aut *doli exceptionem* purgatur, vid. *Ludwell. disp. 13. eb. 1 lit. a.* Nec sine auxilio reliquerunt LLatores, ubi fraus (ut loquitur Arumæus) ex incuria magis quàm animo doloso intervenit & læsio fit ultra dimidium; sed *l. 2. C. d. rescind. vendit.* subventum est. quod beneficium tam in *emitore* quàm *venditore* considerandum, ad *locationem* & *similes contractus* cum *bona fidei* tum *stricti juris*, ubi causæ similes sunt h. e. unus dat & alius vicissim accipit, rectè producitur, & vix in *transactione* non idem obtinet. Sic odiosa in iis animadvertuntur vitia, & lucri spes injusta ac aviditas cohibetur

betur, melioraq̄e monentur ipsi, quorum tamen finis in divitiis conquirendis ponitur; quibus minùs id imputari debuerat, quàm si ad lucri sordes illi devient qui justitiæ sanctitatem profitentur & dum profitentur tam fœdè peccant.

V. Verum tamen hoc genus hominum, qui inter Jurisperitos locum occupant sed ad ea omnia declinant quæ lucra ministrant, eheu! quàm durum genus hominum est! qui prostituunt jurisprudentiam venalemq̄; faciunt castis amplexibus aptam, non ipsam propter ipsam quæsitantes sed lucra per ipsam, ditariq̄; malunt quàm philosophari. Pecunia (quod dicitur apud Senecam) patres liberosq̄; committit, venena miscet, gladios tam percussoribus, quàm legionibus tradit. Hinc ejus ex amore, ubi semel dominatur, tot & tanta facinora sunt, ubi vixdum perduelliones reprimunt gladius, ignis, aut in partes sectio, damnatio memoriæ, inq̄; filios redundans pœna. Hinc tot assassina coemptorum, sicariorum flagitia, veneficia, lenocinia, furta, rapinæ, sacrilegia, crimina peculatus, usurariæ pravitates; tot perjuria, tot falsa in monetis adulterandis, testimoniis & instrumentis scribendis, recitandis, subjiciendis; &c. Hinc Sacerdos fit animicida; & Medicus egenum proximum in viâ præterit; vir conjugem minùs aptam sibi sumit, & vinculum quod sanctissimum esse debuerat mulier per fascinum cumq̄; suis per metum necit. vid. *Ludw. D. 2. th. § lit. b. tutor infamiam non metuens contra officium, quod naturali juri tam conveniens est, per dolum agit.*

VI. Quidigitur Jurisprudentiæ ab illis non metuendum hominibus, qui ob solas infelices divitias congregandas hæc studia sectantur? O! verè hîc dicendum est quod legimus apud Nalonem *lib. 3. Amor. eleg. 10.*

Non bene conducti vendunt perjuria testes;

Non bene selecti judicis arca patet.

Turpere eos empti miseros defendere lingua:

Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes.

Judicium & Jurisconsultorum corruptelas indeq̄; auctas innocentium miseras, nec non caussidicorum pravitates, insimulq̄; pœnas & infamiam turpissimorum facinorum dudum exposuit Præses in *Meditatione de Reddita à celo terris justitia*, uberiusq̄; aliquando contra Pragmaticorum malas artes differendi materiam.

riam sibi propositurus est. Quapropter cum placuerit has tales *disputationes circulares* vix ultra quaternionem extendendas esse, circa tale periculis plenum lucris studium nunc subsistimus, & ad alterum properamus dissertationis articulum. Quamquam tñ. ab initio statim pestem hanc maximè fugiendam & finem probe verum optimumqve perpendendum esse maximopere suadeamus. Ad eò enim pecuniæ studium occæcat mentes hominum, quos siquidem semel irretiverit, quòquò paululum solutæ fugiant, facile cursus sistitur, si quis mala aurea objecerit, quibus Hippomenes olim Atalantæ victor extitit. Quã in rem egregium non minùs nobis emblemata ob oculos posuit ingeniosissimus Catfius; ò CURVÆ IN TERRAS ANIMÆ!

Dum salit ad numeros erectaq, corpora tollit

Simius, hunc aliquis jam negat esse feram.

Fortè nuce alius medium projecit in agmen:

Vidit, & in prædam bestia stulta ruit

Nel hominis retinens. Quibus assuetudine tantum

Futilis in vano perstrepat ore fides

His, medici dum spes affulgeat ulla lucelli,

Excidit, heu! fluxæ religionis amor.

Sed quid juvat impias appetivisse opes? Singula crimina, si probentur, suas habent poenas; Tum verò omnis, dum omnia venalia habent ipsique nihil nefas avaritiæ, hæc ultima regula est: *Malè partum malè dilabitur.* Ut aer, inquit Catfius, qui summo mane præcociter absorbet nebulam, ferè ingentem pluviam à prandio solet emittere: ita is qui levi brachio lucrum injustum corrasit,

Nunquam divitias nigrantibus inferet antris,

Nec tenebris damnabit opes.

DE CUPIDINE HONORIS.

I. Sed quamvis sit in lucro spes plerorumq; sita: ea tamen inter bonos cedit cupiditati quæ honorem sectatur aut conscientie securitatem. Equidem honos alit artes, & vix supra vulgi saperet mentem aliquis, nisi honesto caperetur amore gloriæ & honoris. etenim quis ejus non notaverit infortunium, qui sine præmiis, absconditur libris aut graves inter labores consenscens reipubl. laborat in perneceffariis, cum in mediocribus negotiis

aliis alii vix digitorum moveant & nihilominus ditescant inter calices foecundos & tripudia? Ast dulce quoddam delinimentum in honore est, quod inter curas, vota applaudentium & honestam spectat existimationem, quo quasi obvolucro tristes operiuntur curæ & laboris tollitur impatientia. Scilicet sæpius in eo tamen errant mortalium animi, ut nesciant veram gloriæ rationem; & dum captare student, aliis fiunt ludibrio. Non principio dicam quomodo verâ aliquando abutantur gloria homines, dum in superbiam vertunt, & virtutis præmium in vitio sibi capiunt, quorû mores odiosi sunt, & virtutis gratiæ apud bonos omnes pollincturam faciunt. Ad eos primum respicimus, qui vanam captant & inanem gloriæ ac honoris speciem, quorumq; arrogantia supra merita propullulat.

II- Rara non sunt in republica hominû exempla, qui dum tyrocinium modò præstant, inclarescere laudariq; sibi videntur ampullæ, de quibus elegans hoc emblemata apud Catium:

Picus ut exiguo vix robora contigit ictu,

Jam mihi, jam clamat, per via quercus biat;

Rima, diem video, patet, ô patet, inquit, at ebcu!

Vix patet exiguo vulnere prima cutis.

Sed verò sequitur tanta philautiæ prurigo, ut parturiant velut montes, omnesq; præ se alios pro fungis & cucurbitis despiciant, nec absimiles sint illi adolescenti, qui erat cum A. Gellio, Serviliano, aliisq; in villa Cephessia Herodis Attici, Philosophiæ sectator, disciplinæ ut ipse dicebat, Stoicæ, sed loquacior impendio & promptior. Is plerumq; in convivio, sermonibus, qui post epulas haberi solent multa atq; immodica de philosophiæ doctrinâ in contemptivè atq; insubidè disserbat, præ se uno ceteros omnes lingua Attica principes gentemq; togatam totumq; nomen latinum, rudes esse Sagrestes predicabat: atq; inter ea vocabula haud facile cognitis, (σλογισμῶν καὶ κεραιῶν) dialecticarum laqueis strepebat. Κριτικὸν τὸ ἴδιον ἔχειν, ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλο, aliosq; id genus griphos neminem posse dicens nisi se dissolvere: rem verò ethicam, naturamq; humani ingenii, virtutumq; origines, officiaq; earum consuetima aut contraria, morborum vitiorumq; fraudes, animorumq; labes ac peffilentias, asseverabat nulli esse magis ea omnia explorata, comperita medicatq; quàm sibi. Imò non alii sunt horum mores quàm Remmii Palemonis Vicentini fuerunt, qui Marcum Varronem

Tog

Togatorum præstantissimum porcum appellabat; secum *Ennias* & *Morituras* literas jactabat: nomen suum in *Bucolicis* non temere posuit, sed presagiente *Virgilio* fore quandoq; omnium *Poëtarum* ac *Poëmatarum* *Palamonem* judicem. gloriabatur etiam latrones quondam sibi propter nominis celebritatem parfisse.

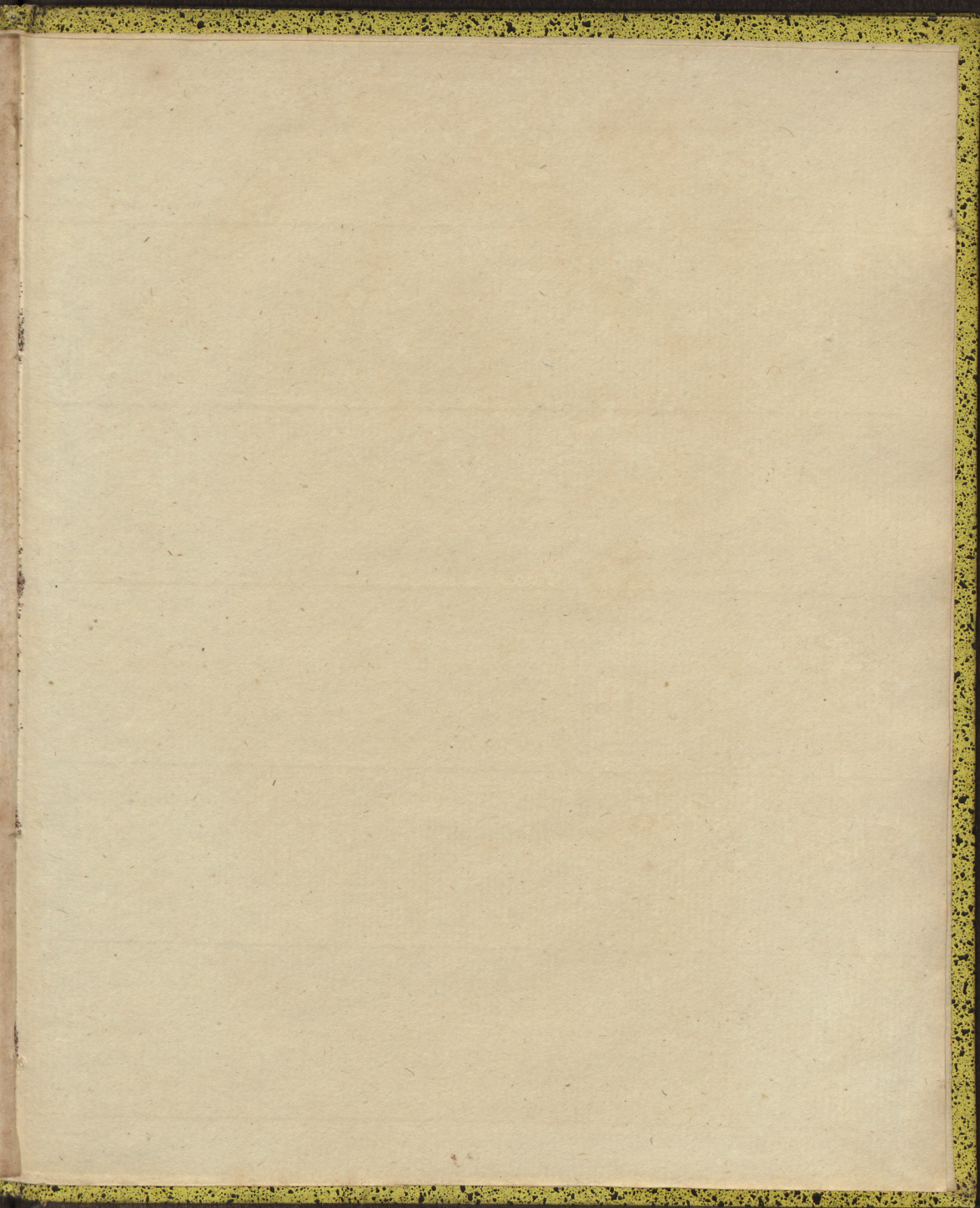
III. Sanè multi sunt qui cum *Pyrrho* Rege *Epirotarum* sibi videntur *Alexandro M.* similes, cum tamen coquus ipsis omnibus lineamentis similior quàm Principum quisquam videri possit. Putant se *Tullios* ac *Apollines* prorsus, cum sint *Batti* ac *Marfya*, & *Cionem*, *Codulū* ac *Babyn* repræsentent. Sed procedit eò hominū vanitas, cum excipit initia vulgi applausus, quod cæco aliquando affectu nonnunquam rosam cum anemonâ, aquilam cum noctuâ, cygnum cum epopa, magnaq; cum parvis omnia confert. Hinc sibi statuas fingunt inter Reges, suggestū in orchestra, sedem auream in curia & pro tribunali, thensam & ferculum *Circensi* pompa. Imò ut nullos non honores ad libidinem capiant, opiparas circumferunt preces, redimuntq;ve honorantiū suffragia. *Plutarch.* in *Cat. Ulic.* *Suet.* in *Cæs.* c. 19. *ibiq;* *Comm. ex recens. Schildii.* Veruntamen quæ ex tali favore ac honore isthoc obrepit arrogantia vanitas quid aliud à doctis refert præter odium ac fastidium? ideoq; nihil nisi inanes imaginationes homini relinquit.

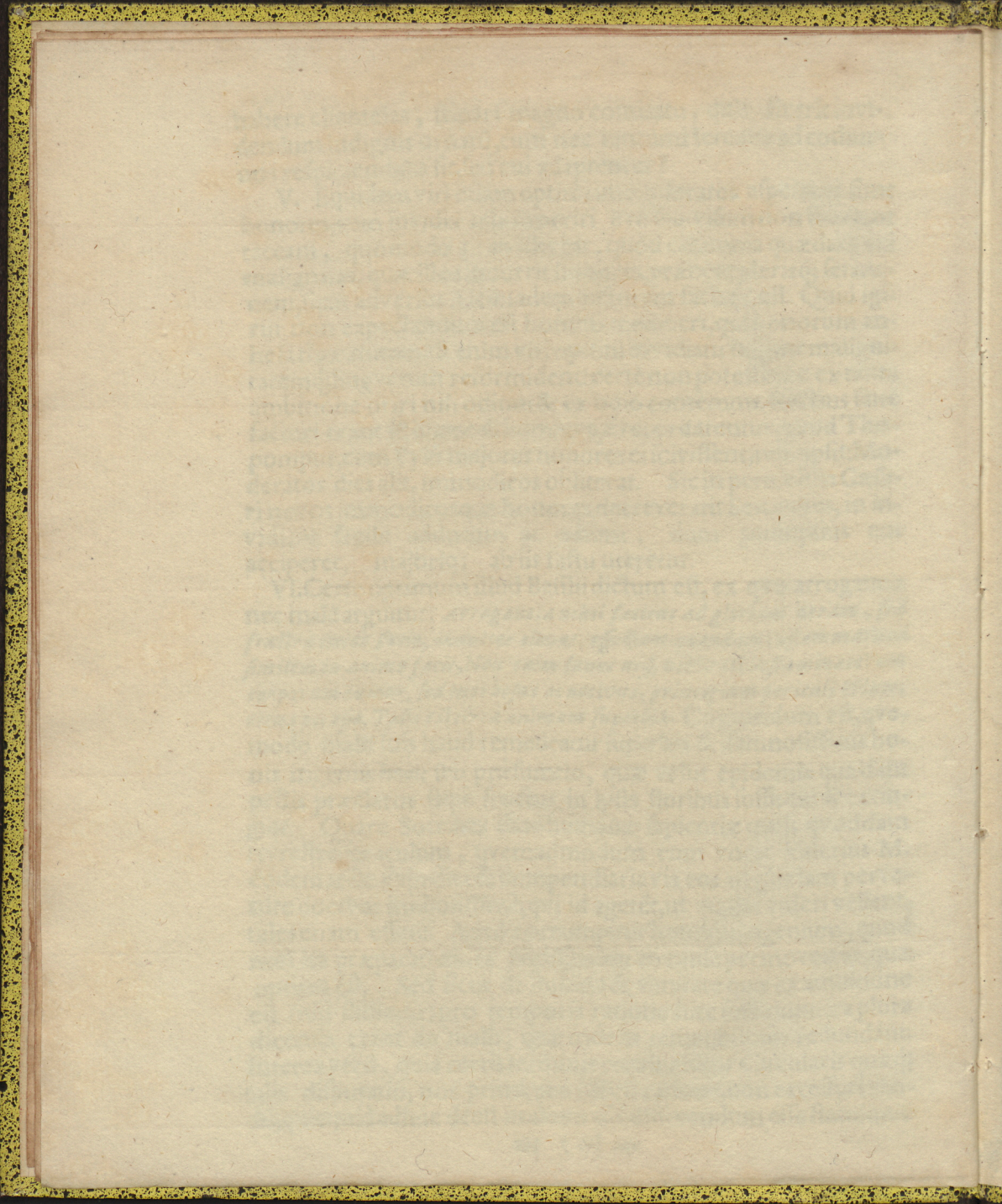
IV. Scilicet labores pro suâ magnitudine & præstantia mensuram laudis & honoris habent, quam justa demum lance perpendunt qui norunt. Consueverunt certè veteres sapientes non vulgi postulare vocem aut malè intelligentium applausus; Sed ab ipsis sapientibus reportare laudem, veram esse gloriam arbitrati sunt. Unde perquam benè *Agessilaus* teste *Plutarcho* in *Apophib.* si quando vituperantes vel laudantes audiret, non secus existimabat inspiciendos dicentum, quam eorum, de quibus dicerent, mores. Enimverò quid dicendum, si *Thersites* ignavus arma contrectet *Achillis*, & dextrariorum phalera electæ pigrantibus asinis substernantur; si aquilarum nidis cœcutientes noctuæ dominantur, & in accipitris pertica resideat vecors milvus? Immeriti honores non evehunt virum, quin potius in ludibrium vertunt & indignationem optimorum pariunt. Adeò igitur inanis gloria est, quam quis ex vulgi sententia sibi sumit, quamq; nondum promeritâ inter optimos spargit. Hinc habe

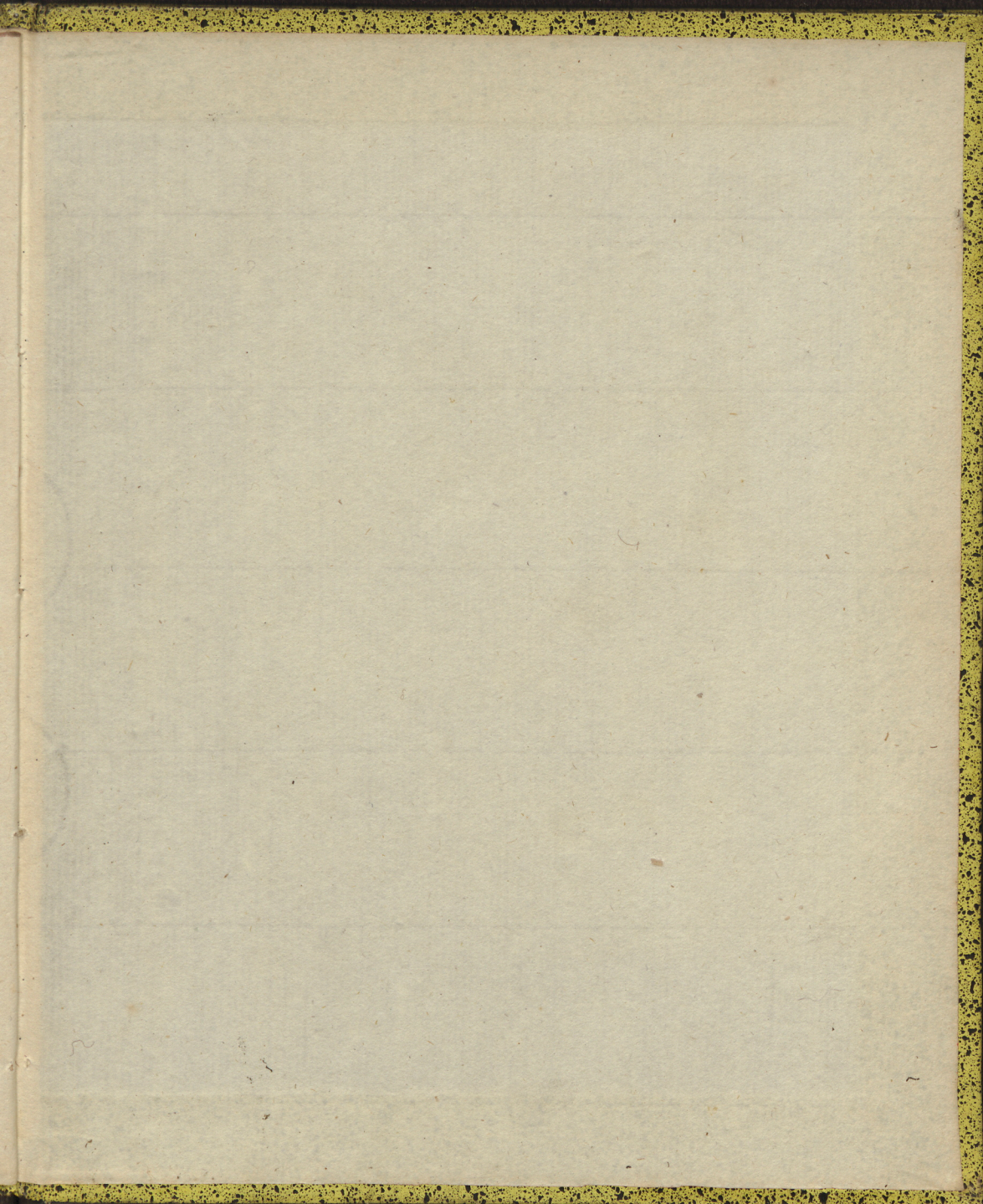
habere clientelas, stipari magno comitatu, quis dixerit invidendum indignis ornatu, cum nec tantum Herculis ad cothurnos respiciendum sit, sed cui adaptentur?

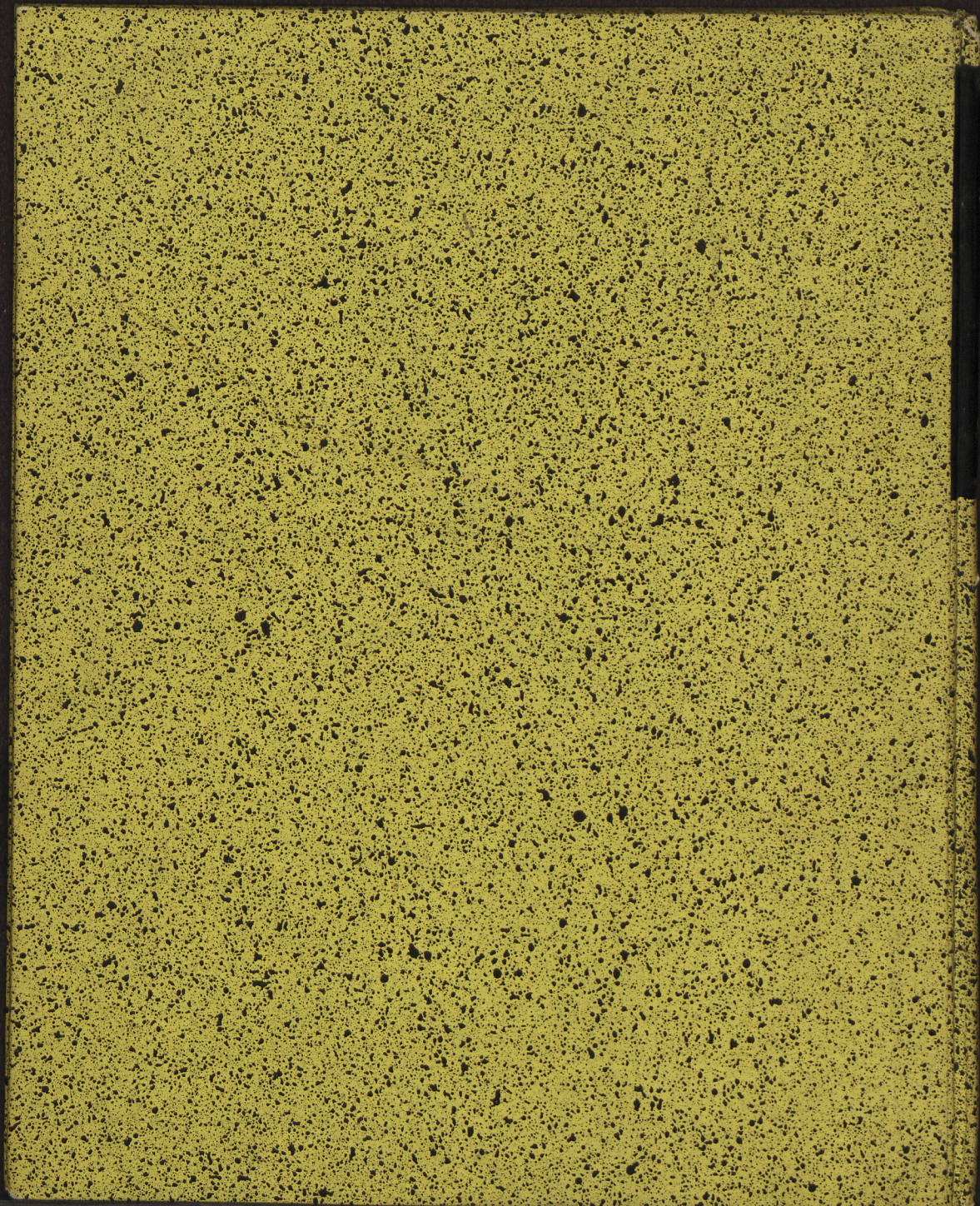
V. Equidem viri etiam optimi immoderatos aspernati sunt honores, cum invidiæ tela experiri è re sua visum non fuerit; ut taceam, quomodo præviderint, quod calumnia quædam vel malignitas, quæ illos incurrit honores, præbeat plerisque; sermonem, sicut adversus Alcibiadem victorem factum est. Quid igitur non expectandum est homini mediocri, qui honorum anhelat summitates? si enim viri optimi invidiam fugiant malignitatemque; linguarum reformident: certè non potest huic ex tanta ambitione oriri nisi odium & ex odio contemptus. Rectius sanè facturi erant istiusmodi homines, si recordarentur, quod Thopompus, cum Pylii majores honores ei scivissent, rescripsit: Moderatos dies alit, immodicos obliterat. Sic in perniciem Cæsari novos immodicosque honores decreverant Senatores, in invidiam facilè adducturi ac odium, dum promptius eos acciperet, majorique ab iis fastu uteretur.

VI. Certe optimum illud Basilii dictum est, ex quo arrogantia nec malè arguitur: *Arrogantia nihil faciens ad gloriam veram, sed frustra cæcos facit, inaniter elevat, affectum quendam inflammationi similem in animo facit, Non enim sanus neque utilis est inflammatorum corporum tumor, sed morbosus ac nocivus, principium periculi & interitus occasio. Talis est circa animam superbia.* Cogitandum est, quomodo malis suis haud remedeatur superbia & damnosissima bonis ingeniis *divitiis* seu præsumptio, quæ velut epidemia quædam pestis præclaros sæpè fructus in ipsis floribus suffocat & extinguit. Quare Socrates illud humanæ sapientiæ quasi quoddam terrestre oraculum, quemadmodum cum vocat Valerius M. eodem teste, expedita & compendiaris via eos ad gloriam pervenire docebat studiosissime, qui id agerèt, ut quales videri vellent, tales etiam essent. Adeò corrumpitur hominis ingenium, quod non ita præparatum, ut potissimum ex causa permoveatur, quæ optima est. Sed sicut de stultitia & vanitate quæ ex ambitione est (nisi fallimur) pro temporis ratione hæc sufficiunt: ita plura dicenda erant de malis, quæ inde in rempublicam redundant. Interea verò, quia certis terminis continebitur Circularis quæque talis disputatio, nos primi, pro officii ratione, non excessuri modum, quicquid adhuc deest in alium diè differendum esse statuimus.

Togatorum præstantissimum porcum appetas & moriturus literas jactabat: nomen suum merè postum, sed presagiente Virgilio fore quamrum ac Poëmatum Palamonem judicem. gloriab. quondam sibi propter nominis celebritatem parj.

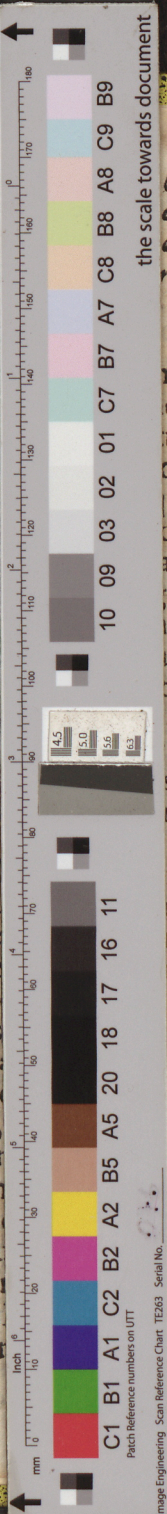
III. Sanè multi sunt qui cum Pyrrho Rege videntur Alexandro M. similes, cum tamen cibus lineamentis similior quàm Principum possit. Putant se Tullios ac Apollines prorsus Marfya, & Cionem, Codulū ac Babyn repræsentat eò hominū vanitas, cum excipit initia vulcæco aliquando affectu nonnunquam rosarum aquilam cum noctuā, cygnum cum epopa, multa omnia confert. Hinc sibi statuas fingunt in orchestra, sedem auream in curia & pro triplici & ferculum Circensi pompa. Imò ut nullos nobidinem capiant, opiparas circumferunt pre honorentiū suffragia. *Plutarch. in Cat. Ulic. Sen. Comm. ex recens. Schildii.* Veruntamen quæ exnore isthoc obrepit arrogantia vanitas quid fert præter odium ac fastidium? ideoq; nihil nationes homini relinquit.

IV. Scilicet labores pro suā magnitudinem mensuram laudis & honoris habent, quam jure perpendunt qui norunt. Consueverunt certè non vulgi postulare vocem aut malè intelligere. Sed ab ipsis sapientibus reportare laudem, vix arbitrati sunt. Unde perquam benè Agesilaus *Apophib.* si quando vituperantes vel laudantes existimabat inspiciendos dicendum, quam edicerent, mores. Enimverò quid dicendum, vix arma contrectet Achillis, & dextrariorum pigrantibus asinis substernantur; si aquilarum tes noctuæ dominantur, & in accipitris pertimilvus? Immeriti honores non evehunt virum ludibrium vertunt & indignationem optinent. Adeò igitur inanis gloria est, quam quis ex vult sumit, quamq; nondum promeritā inter optin

Ena
on te
pōia
rones

sibi
nni
deri
ti ac
oce
quod
onā,
arvis
estū
sam
d li
qve
sibi
ho
s re
agi

ntia
nce
ntes
sus;
iam
o in
ecus
bus
gna
ctæ
ien
tors
s in
nt.
sibi
inc
be

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.